

Nr 74

Utlåtande i anledning av väckta motioner i narkotikafrågan.

Andra lagutskottet har behandlat sju inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 358 av herr *Sveningsson m. fl.* samt II: 439 av fru *Heurlin m. fl.* angående möjligheterna till ingripande mot underårig narkotikamissbrukare,

2) de likalydande motionerna I: 444 av fru *Hamrin-Thorell* och II: 560 av herr *Gustafsson* i Borås om receptbeläggning av injektionssprutor,

3) motionen II: 231 av herrar *Hedlund* och *Ohlin* angående narkotika-problemet,

4) motionen II: 792 av fröken *Ljungberg m. fl.* om receptbeläggning av injektionssprutor, samt

5) motionen II: 794 av herrar *Norrby* och *Börjesson* i Falköping om nykterhetsnämnds befogenhet vid bekämpande av narkotikamissbruk.

I motionen II: 231 behandlas även vissa anslagsfrågor. I dessa delar (punkterna b) och c) i hemställan) har motionen hänvisats till statsutskottet (utlåtande nr 209).

Motionsyrkandena

I *motionerna I: 358* och *II: 439* yrkas, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om förslag till bestämmelser om möjlighet till ingripande mot underåriga narkotikamissbrukare på ett tidigare stadium än nu gällande lag medger». Av motionernas motivering framgår, att den lag som åsyftas är barnavårdslagen.

I *motionerna I: 444* och *II: 560* yrkas, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om åtgärder för receptbeläggning av injektionssprutor».

I *motionen II: 231* yrkas, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta *dels* »att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en parlamentarisk utredning med uppgift att skyndsamt framlägga förslag om olika former av försöksverksamhet på vårdområdet samt förslag om åtgärder för att få till stånd en organisation för narkomanvården och förslag till åtgärder på det straffrättsliga området»,

dels »att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t vidtager åtgärder på det internationella planet för att åstadkomma en begränsning av tillverkningen av narkotiska och därmed jämställda preparat med sikte på en internationell kvantitetskontroll»,

Bihang till riksdagens protokoll 1967. 9 saml. 2 avd. Nr 74

dels ock »att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära att upplysningsverksamhet om narkotika omgående startas vid skolor och militärförband».

I *motionen II: 792* yrkas, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att Kungl. Maj:t måtte vidtaga sådana åtgärder att försäljning av injektionssprutor och kanyler koncentreras till apoteken och att de där endast får försäljas mot recept».

I *motionen II: 794* yrkas, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam översyn av nykterhetsvårdslagen eller motsvarande åtgärd så att nykterhetsnämnderna ges befogenhet att aktivt medverka i arbetet att bekämpa narkotikamissbruk».

Beträffande de skäl motionärerna åberopar till stöd för sina yrkanden får utskottet hänvisa till motionerna II: 439, I: 444, II: 231, II: 792 och II: 794.

Utredningsarbete, m.m.

Medicinalstyrelsen tillsatte genom beslut den 18 juni 1965 en expertgrupp för undersökning rörande narkotikamissbruket. I en promemoria den 26 januari 1966 sammanfattade expertgruppen sina överväganden beträffande kartläggning av missbruket, vård, prevention och förslag till undersökningar. Genom medicinalstyrelsens beslut den 28 januari och 11 mars 1966 ombildades expertgruppen under namnet *narkomanvårdskommittén*. Kommittén tillsatte fyra arbetsgrupper, nämligen socialmedicinska gruppen, teknisk-diagnostiska gruppen, juridiska gruppen och vårdgruppen. Till kommittén har, för att tagas under övervägande vid fullgörande av kommitténs uppdrag, överlämnats bl. a. riksdagens skrivelse den 22 november 1966, nr 324, i anledning av väckta motioner angående behandlingen av narkotikamissbrukare m. m. Skrivelsen avsåg andra lagutskottets utlåtande nr 61 år 1966, som godkännts av riksdagen. I utlåtandet uttalade utskottet på anförda skäl bl. a., att det syntes utskottet angeläget att straffbestämmelserna i narkotikaförordningen utan dröjsmål blev föremål för översyn. I vårdfrågan hänvisade utskottet till narkomanvårdskommitténs arbete samt framhöll bl. a., att det var angeläget att en promemoria, som kommittén skulle framlägga inom en nära framtid efter utskottsutlåtandet, och som skulle innehålla en preliminär bedömning av vilka åtgärder som syntes erforderliga i nämnda fråga, utan tidsutdräkt föranledde de åtgärder, som kunde företagas utan ytterligare utredning.

Den 7 mars 1967 överlämnade kommittén sitt första betänkande, *Narkotikaproblemet, del I*, med underrubriken *Kartläggning och vård* (SOU 1967: 25). Beträffande vården av läkemedelsmissbrukare anser kommittén att denna främst är en uppgift för psykiatrin. Det är enligt kommitténs uppfattning ej lämpligt att bygga upp en fristående vårdorganisation för läkemedelsmissbrukare vid sidan av den egentliga sjukvården, i analogi med t. ex. nykterhetsvården. Tvärtom anser kommittén det vara att föredraga att läkemedelsmissbrukare så långt möjligt vårdas tillsammans med övriga

patienter. Kommittén anser sålunda att missbrukare liksom nu bör i stor utsträckning erhålla hjälp genom de existerande psykiatriska vårdmöjligheterna. För dem som inte kan anpassa sig till denna vårdmiljö föreslår kommittén särskilda åtgärder. Dessa baserar sig på uppfattningen att den öppna vården av läkemedelsmissbrukare måste stödjas av slutna psykiatriska enheter med tillgång till välutrustade kliniska laboratorier. Därutöver är en effektiv eftervård oundgängligen nödvändig. I ett avsnitt beträffande bestämmelser om användande av tvång vid vård av läkemedelsmissbrukare finner kommittén att lagen om beredande av slutna psykiatrisk vård i vissa fall samt barnavårdslagen synes ge erforderliga tvångsmöjligheter; kommittén finner därför ej skäl nu föreslå ytterligare tvångslagsstiftning.

I sitt andra betänkande, *Narkotikaproblemet, del II*, dagtecknat den 28 juni 1967 behandlar narkomanvårdskommittén *Kontrollsystemet* (SOU 1967: 41). Betänkandet behandlar främst utformningen av lagstiftningen beträffande narkotika och andra beroendeframkallande medel samt behovet av ökade resurser för tullverket och de rättsvårdande myndigheterna. Såvitt gäller lagstiftningsfrågorna har kommittén övervägt författningarnas utformning och preciserat de punkter på vilka en kompletterad eller ändrad lagstiftning synes erforderlig. I betänkandet finns bl. a. ett avsnitt om den internationella kontrollen av narkotika samt ett avsnitt om kontroll beträffande injektions-sprutor och kanyler.

I svar på en interpellation i första kammaren av herr Holmberg har chefen för socialdepartementet, statsrådet Aspling, den 22 november 1967 anfört, att remissbehandlingen av narkomanvårdskommitténs båda första betänkanden nu är avslutad och att arbete pågår med proposition på grundval av dessa betänkanden. Statsrådet Aspling räknar med att kunna remittera förslag i ämnet till lagrådet under hösten vid sådan tidpunkt, att propositionen kan avlämnas vid början av kommande riksdag.

Beträffande narkomanvårdskommitténs fortsatta arbete har utskottet inhämtat följande. I sitt avslutande delbetänkande avser narkomanvårdskommittén att redovisa en rad främst socialmedicinska undersökningar om missbrukets utbredning och karaktär. Kommittén avser vidare att ytterligare behandla frågor om prevention (bl. a. upplysning och attitydpåverkan) och vård, varvid kommittén särskilt ämnar ägna uppmärksamhet åt en samordning av de olika åtgärderna.

Utskottet

I förevarande motioner behandlas olika frågor av det komplex, som narkotikaproblemet utgör.

Vid föregående års riksdag godkändes andra lagutskottets utlåtande nr 61, i vilket behandlades frågor rörande vård av personer som missbrukar narkotika samt vissa straffrättsliga frågor. Utskottet fann det angeläget att

straffbestämmelserna i narkotikaförordningen utan dröjsmål blev föremål för översyn. Sedan nu narkomanvårdskommittén behandlat denna fråga och kommitténs förslag remissbehandlats, förväntar utskottet att Kungl. Maj:t, såsom förutskickats, kommer att avlämna proposition i ämnet vid början av 1968 års riksdag. Det är även angeläget att såväl andra preventionsfrågor som vårdfrågan snarast blir föremål för riksdagens prövning. Även dessa frågor kommer, enligt vad som upplysts, att tas upp till behandling i propositionen. Härutöver är att påpeka, att narkomanvårdskommittén i sitt fortsatta arbete kommer att ytterligare behandla frågan om prevention och vård, varvid kommittén särskilt kommer att ägna uppmärksamhet åt en samordning av de olika åtgärderna.

Med hänsyn till den väntade propositionen bör riksdagen inte nu ta ställning till de konkreta frågor, som behandlas i motionerna. Enligt utskottets mening bör motionerna, såvitt de hänvisats till lagutskott, därför inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet hemställer,

att följande motioner, nämligen

1) motionerna I: 358 och II: 439,

2) motionerna I: 444 och II: 560,

3) motionen II: 231, såvitt nu är i fråga,

4) motionen II: 792, samt

5) motionen II: 794,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 7 december 1967

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Strand (s)*, fru Carlqvist (s), herr Lars Larsson (s), fru Hamrin-Thorell (fp), herrar Edström (fp), Wanhainen (s)*, Blomquist (h) och fru Elvy Olsson (cp);

från andra kammaren: herr Anderson i Sundsvall (fp), fru Ekendahl (s)*, herr Gustavsson i Alvesta (cp), fröken Wetterström (h), herr Johansson i Södertälje (s)*, fru Svensson (s), herrar Jonsson (fp) och Göransson (s).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.